

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของครูผู้สอนเด็กอนุบาลและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนร่วม ระหว่างโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมกับโรงเรียนอนุบาลปกติ และศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของครูผู้สอนเด็กอนุบาลและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนร่วม ซึ่งคาดว่าผลของการศึกษาจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมและโรงเรียนอนุบาลปกติ ทั้งยังเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาแก่เด็กปัญญาอ่อน ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่มีชั้นเรียนระดับอนุบาล ที่มีและไม่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วม จำนวนทั้งสิ้น 78 คน จากโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 39 โรงเรียน โดยศึกษาตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2535 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อศึกษาทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนร่วม ดังนี้

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสำรวจสภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อความสำรวจทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อเด็กปัญญาอ่อน 13 ข้อ โดยข้อความทั้งหมดครอบคลุมทัศนคติต่อเด็กปัญญาอ่อน 4 ด้าน คือ ทัศนคติต่อภาวะปัญญาอ่อน ทัศนคติต่อการปรับตัวของเด็กปัญญาอ่อน ทัศนคติต่อความร่วมมือในการช่วยเหลือตนเองของเด็กปัญญาอ่อน และทัศนคติต่อการติดต่อสื่อสารของเด็กปัญญาอ่อน

ตอนที่ 2 เป็นตอนที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนร่วมอย่างอิสระ

2. แบบสัมภาษณ์เป็นข้อความเพื่อสำรวจทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนร่วม 16 ข้อ โดยข้อความทั้งหมดจะครอบคลุมทัศนคติต่อการจัดการเรียนร่วมทั้ง 5 ด้าน คือ ทัศนคติต่อนโยบายในการจัดการเรียนร่วม ทัศนคติต่อการลงทุนในการจัดการเรียนร่วม ทัศนคติต่อการดำเนินการในการจัดการเรียนร่วม ทัศนคติต่อผลกระทบที่เกิดจากการจัดการเรียนร่วม และทัศนคติต่อประโยชน์จากการจัดการเรียนร่วม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งจดหมายขอความร่วมมือในการวิจัย จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ไปยังโรงเรียนอนุบาลกลุ่มเป้าหมาย แล้วจึงขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาและครูเพื่อสัมภาษณ์ ในส่วนของแบบสอบถาม ผู้วิจัยให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาส่งกลับทางไปรษณีย์ ได้ข้อมูลสมบูรณ์ทั้งหมด 39 โรงเรียน เป็นครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมด 78 ราย คิดเป็นร้อยละ 97.5

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS (Statistical Package for Social Science) โดยใช้ค่าสถิติดังต่อไปนี้

1. ค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลด้านสถานภาพส่วนบุคคล
2. ทดสอบความแตกต่างของทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนร่วม จำแนกตามตัวแปรต้น ได้แก่ วุฒិการศึกษาระดับปริญญา ประสพการณ์สอน และลักษณะของโรงเรียน โดยใช้ t-test

สรุปผลการวิจัย

สรุปข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 78 ราย เป็นครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วม 40 ราย ในโรงเรียนอนุบาลปกติ 38 ราย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30 - 39 ปี ในกลุ่มครูอายุรองลงมาอยู่ระหว่าง 20 - 29 ปี ส่วนกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาอายุรองลงมาอยู่ระหว่าง 40 - 49 ปี กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด คือ 76 ราย เป็นหญิง อีก 2 ราย เป็นชาย และเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมและโรงเรียนอนุบาลปกติโรงเรียนละ 1 ราย การศึกษาของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ คือ 53 ราย รองลงมาเป็นระดับอนุปริญญา 12 ราย ต่ำกว่าอนุปริญญา 10 ราย และพบว่า ผู้บริหารในทั้งสองกลุ่มโรงเรียนมีการศึกษาระดับปริญญาโทรวม 3 ราย ประสพการณ์ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กปัญญาอ่อนของกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วม ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1

เดือน - 1 ปี พบ 19 ราย รองลงไปอยู่ในช่วง 13 เดือน - 2 ปี พบ 9 ราย ส่วนในโรงเรียนอนุบาลปกติ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาไม่เคยทำงานเกี่ยวกับเด็กปัญญาอ่อนเป็นส่วนใหญ่ คือ 30 ราย แต่ยังมีพบว่า มีผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเด็กปัญญาอ่อนอยู่ 8 ราย ด้านสถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพสมรส โสด และแต่งงาน พอ ๆ กัน คือ โสด 40 ราย แต่งงาน 38 ราย โดยที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมแต่งงานแล้ว 21 ราย โสด 19 ราย ขณะที่ในโรงเรียนอนุบาลปกติ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นโสด 21 ราย แต่งงาน 17 ราย และส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างไม่มีบุตร พบ 47 ราย ส่วนกลุ่มที่มีบุตรพบ 31 ราย

สรุปผลการวิจัยตามสมมติฐาน ได้ดังนี้

1. ครูและผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมกับโรงเรียนอนุบาลปกติ มีทัศนคติต่อเด็กปัญญาอ่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และมีทัศนคติต่อการจัดการเรียนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อเปรียบเทียบทัศนคติของครูที่มีต่อเด็กปัญญาอ่อน ระหว่างโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมกับโรงเรียนอนุบาลปกติ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ทัศนคติต่อการจัดการเรียนร่วมนั้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างสองกลุ่มโรงเรียนนั้น พบว่า ทัศนคติต่อเด็กปัญญาอ่อนและต่อการจัดการเรียนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ เมื่อนำทัศนคติที่มีต่อเด็กปัญญาอ่อนและต่อการจัดการเรียนร่วม ของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมมาเปรียบเทียบกัน พบว่า มีทัศนคติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งให้ผลเช่นเดียวกันกับในโรงเรียนอนุบาลปกติ ที่ทัศนคติต่อเด็กปัญญาอ่อนและต่อการจัดการเรียนร่วมระหว่างครูกับผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน

2. วุฒิมหาบัณฑิตของครูและผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนร่วม โดยการเปรียบเทียบทัศนคติระหว่างกลุ่มที่มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป กับกลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี พบว่า มีทัศนคติต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนร่วมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ประสบการณ์สอนหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปัญญาอ่อนของครูและผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนร่วม โดยที่เปรียบเทียบกันระหว่างกลุ่มที่มีประสบการณ์สอนหรือเกี่ยวข้องกับเด็กปัญญาอ่อน กับกลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์สอนหรือเกี่ยวข้องกับเด็กปัญญาอ่อน พบว่า มีทัศนคติต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของครูผู้สอนเด็กอนุบาล และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนร่วม ระหว่างโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมกับโรงเรียนอนุบาลปกติ และศึกษาปัจจัยเกี่ยวข้องเกี่ยวกับทัศนคติของครูผู้สอนเด็กอนุบาลและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนร่วม ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูและผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมกับโรงเรียนอนุบาลปกติ มีทัศนคติต่อเด็กปัญญาอ่อนแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ จีรวดี วิจิตรานนท์ (2534) ที่ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กปกติ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พบว่า ครูและผู้บริหารในโรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนโครงการเรียนร่วม และโรงเรียนปกติ มีทัศนคติต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินแตกต่างกัน เมื่อมาศึกษาทัศนคติอย่างละเอียดแต่ละด้าน พบว่า ในด้านทัศนคติต่อภาวะปัญญาอ่อน ครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมและในโรงเรียนอนุบาลปกติ มีทัศนคติที่เห็นด้วยว่า ถ้ามีบุตรปัญญาอ่อนจะพาเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม ซึ่งเป็นไปได้ว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสองกลุ่มโรงเรียนเห็นว่า การที่เด็กปัญญาอ่อนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมปกติ จะช่วยให้เด็กปัญญาอ่อนได้พัฒนาความสามารถในการปรับตัวและเรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งเป็นประโยชน์กับเด็กปัญญาอ่อนอย่างยิ่ง ส่วนทัศนคติที่แตกต่างกันคือ การที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมมีทัศนคติที่เห็นด้วยว่า เด็กปัญญาอ่อนมีความสุขเท่ากับเด็กทั่ว ๆ ไป ในขณะที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลปกติ มีทัศนคติเป็นกลางนั้น ผู้วิจัยคาดว่า การที่ทัศนคติในข้อนี้แตกต่างกันอาจเป็นเพราะครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วม มีประสบการณ์ในการสอนหรือดูแลเด็กในช่วง 1 - 2 ปี และเด็กเหล่านี้ได้รับการเตรียมความพร้อมในด้านการปรับตัวในโรงเรียนจากโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการมาแล้ว จึงทำให้ไม่เห็นว่าเป็นเด็กปัญญาอ่อนแตกต่างจากเด็กปกติและมีความสุขได้เหมือนเด็กทั่ว ๆ ไป

ทัศนคติต่อภาวะปัญญาอ่อนที่เป็นกลางเหมือน ๆ กันในทั้งสองกลุ่มโรงเรียน คือ เด็กปัญญาอ่อนไม่สามารถใช้ชีวิตอย่างเด็กปกติได้ เด็กปัญญาอ่อนไม่สามารถผ่านเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กปกติ เด็กปัญญาอ่อนส่วนมากเป็นคนเจ้าอารมณ์หรือดื้อกว่าเด็กปกติ และเด็กปัญญาอ่อนมักถูกล้อเลียนหรือกลั่นแกล้งจากเพื่อนเสมอ ในประเด็นที่ว่าเด็กปัญญาอ่อนไม่สามารถใช้ชีวิตอย่างเด็กปกติได้ ซึ่งครูและผู้บริหารของทั้งสองกลุ่มโรงเรียนมีทัศนคติเป็นกลางหรือไม่แน่ใจนั้น อาจเป็นเพราะครูและผู้บริหารสถานศึกษาคิดถึงการใช้ชีวิตของเด็กตั้งแต่ขณะนี้จนถึงเมื่อเด็กโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ด้วย ประกอบกับลักษณะของเด็กกลุ่มอาการดาวนั้น เห็นได้ชัดว่ามีพัฒนาการล่าช้าและมักมีปัญหาทางสุขภาพร่วมด้วย เช่น โรคลมชัก มีปัญหาทางการมองเห็น การ

ได้ขึ้น และการสื่อความหมายอย่างชัดเจน (สฺวีพ อ่อนโคกสูง, 2527) ซึ่งในบางรายยังต้องการ การดูแลจากพ่อแม่หรือคนอื่น ๆ อยู่ด้วย ต่อประเด็นความสามารถในการผ่านเกณฑ์มาตรฐานทาง การศึกษาเช่นเดียวกับเด็กปกติ ซึ่งครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสองกลุ่มโรงเรียน มีทัศนคติอยู่ใน ระดับเป็นกลางนั้น เป็นเพราะปัจจัยหลักสูตรที่ใช้สอนเด็กในโรงเรียนอนุบาลทั่ว ๆ ไป ยังเป็น หลักสูตรสำหรับเด็กปกติ และยังไม่มีการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการพิเศษของเด็กกลุ่ม นี้ ดังที่ Thomas M. Stephens และคณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษาน ินเทศก์, 2530) เขียนถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ในตำราชื่อ Teaching Mainstreamed Students ว่า "...ครูควรมีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรให้สนองความต้องการ จำเป็นของผู้เรียนที่มีความพิการในชั้นปกติ..." นอกจากนี้การเรียนการสอนของเด็กอนุบาลปัจจุบันก็เห็น การเรียนเป็นกลุ่ม ซึ่งถ้าเด็กกลุ่มอาการดาวน์ยังไม่สามารถปรับตัวได้พอสมควรด้วยแล้ว จึงเป็น ไปได้ที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสองกลุ่มโรงเรียนจะไม่แน่ใจต่อทัศนคติในด้านนี้ของเด็กกลุ่มนี้ การที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในทั้งสองกลุ่มโรงเรียนมีทัศนคติเป็นกลางต่อเด็กปัญญาอ่อนที่ว่า ส่วนมากจะเป็นคนเจ้าอารมณ์หรือดีกว่าเด็กปกตินั้น เนื่องจากลักษณะทั่วไปของเด็กปัญญาอ่อนมักมี ปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ขาดวุฒิภาวะทางสังคม และมักมีความสามารถในการ สื่อสารที่จำกัด (Fujishima et al., 1989) ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่ครูและผู้บริหารสถาน ศึกษาจะพบพฤติกรรมเจ้าอารมณ์ในเด็กกลุ่มนี้ แต่เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้ผ่านการส่งเสริมพัฒนาการซึ่ง มีการฝึกทักษะทางสังคมมาแล้ว จึงอาจทำให้แสดงปัญหาด้านนี้ไม่ชัดเจนนัก ครูและผู้บริหารสถาน ศึกษาจึงมีทัศนคติต่อข้อนี้ค่อนข้างเป็นกลาง ในประเด็นเรื่องเด็กปัญญาอ่อนมักถูกล้อเลียนหรือกลั่นแกล้ง จากเพื่อนเสมอ นั้น ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในทั้งสองกลุ่มโรงเรียนมีทัศนคติเป็นกลางนั้น จาก การที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูและผู้บริหารทั้งหมดด้วยตนเอง พบว่า ครูและผู้บริหารมีความคิดว่า เด็ก อนุบาลยังเล็กเกินกว่าที่จะแยกได้ว่าเพื่อนของเขาแตกต่างจากเขาอย่างไร เขาอาจทราบเพียง ว่าเพื่อนเขาทำอะไรได้ช้ากว่าพวกเขาเท่านั้น ซึ่งทำให้ไม่พบปัญหาเรื่องการล้อเลียนหรือกลั่นแกล้ง อย่างชัดเจน แต่เนื่องจากครูและผู้บริหารมีความรู้และสามารถสังเกตพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กได้ จึงมีทัศนคติที่เป็นกลางต่อข้อนี้ ซึ่งถ้าดูรายละเอียดของคะแนนเฉลี่ยจะพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติ ของครูและผู้บริหารในโรงเรียนอนุบาลปกติอยู่ในระดับที่สูงกว่าในโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อน เรียนร่วม ซึ่งน่าจะคิดได้ว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วม นั้น มีแนวโน้มจะมีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยกับข้อนี้คือ ไม่คิดว่าเด็กปัญญาอ่อนจะถูกล้อเลียนหรือกลั่นแกล้ง จากเพื่อน

ทัศนคติต่อการปรับตัวของเด็กปัญญาอ่อน พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสอง กลุ่มโรงเรียน มีทัศนคติที่เห็นด้วยว่า ถ้าเด็กปัญญาอ่อนได้รับการอบรมที่ดีและเหมาะสมแล้ว จะ สามารถปรับตัวได้เหมือนเด็กทั่วไป ซึ่งน่าจะเป็นเพราะครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาล ที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมนั้น มีประสบการณ์สอนและดูแลเด็ก เห็นความสามารถด้านนี้ของเด็กอยู่ แล้ว จึงมีทัศนคติที่เห็นด้วย ส่วนครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลปกติที่มีทัศนคติเห็นด้วย

อาจเป็นเพราะมีความคิดว่าเด็กกลุ่มอาการดาวน์ เรียนรู้ได้ และทราบว่าจะมีการฝึกและส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กกลุ่มนี้ จึงคาดคะเนได้ว่าเมื่อเด็กได้รับการฝึกที่เหมาะสมก็ควรจะสามารถในการปรับตัวที่ดีขึ้นได้ ทักษะติดต่อข้อที่ว่าโดยทั่วไปแล้วเด็กปัญญาอ่อนเข้ากับคนง่ายนั้น ครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสองกลุ่มโรงเรียนมีความเห็นเป็นกลางเหมือน ๆ กันนั้น อาจเป็นเพราะรูปแบบพฤติกรรมของเด็กกลุ่มอาการดาวน์นั้น มักมีพฤติกรรมที่เป็นมิตร ไม่ก้าวร้าว เลี้ยงง่าย ยอมตาม (Szymanski and Crocker, 1989) อยู่แล้ว ประกอบกับการที่เด็กกลุ่มนี้ผ่านการส่งเสริมพัฒนาการมาแล้ว อาจช่วยให้ความสามารถในด้านการปรับตัวของเด็กกลุ่มนี้ดีขึ้นบ้าง ซึ่งอาจไม่ดีเท่ากับเด็กปกติ ทำให้ครูและผู้บริหารทั้งสองกลุ่มโรงเรียนมีทัศนคติไม่ต่างกัน ส่วนทัศนคติต่อการที่จะให้เด็กปัญญาอ่อนเข้าห้องเรียนเป็นเรื่องยากนั้น ครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสองกลุ่มโรงเรียนมีทัศนคติเป็นกลางเหมือน ๆ กันนั้น เป็นเพราะกฎเกณฑ์ของโรงเรียนในเด็กวัยอนุบาลนี้มักเกี่ยวข้องกับกาที่นั่งอยู่ในห้องเรียนกับเพื่อนและเล่นกับเพื่อนได้ รู้จักรอคอยขออนุญาตเป็น และร่วมมือทำตามคำขอร้องของครูได้ ซึ่งในเด็กกลุ่มนี้ได้ผ่านการฝึกทักษะทางด้านสังคม (กระทรวงสาธารณสุข, กรมการแพทย์, โรงพยาบาลราชานุกูล, 2534) จากโรงพยาบาลราชานุกูลแล้ว ทำให้มีพัฒนาการด้านสังคมใกล้เคียงกับเด็กปกติ โดยครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วม มีประสบการณ์ในการดูแลเด็กกลุ่มนี้อยู่แล้ว คงไม่คิดว่าเป็นเรื่องยาก ส่วนการที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลปกติมีทัศนคติเป็นกลางเช่นกันนั้น น่าจะแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มและโอกาสที่ดีของเด็กปัญญาอ่อนที่อาจจะได้รับการอบรมช่วยเหลือจากครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลปกติมากขึ้น

ทัศนคติต่อความพร้อมในการช่วยเหลือตนเองของเด็กปัญญาอ่อนนั้น พบว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษาในทั้งสองกลุ่มโรงเรียน มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของเด็กปัญญาอ่อนที่ดีขึ้นถ้าได้รับการอบรมที่ดีแล้ว และจะดำรงชีวิตด้วยตนเองตลอดจนสามารถช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ที่เป็นเช่นนี้เพราะเด็กกลุ่มนี้ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการในด้านทักษะการช่วยเหลือตนเอง เช่น การแต่งตัว การรับประทานอาหาร การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน (กระทรวงสาธารณสุข, กรมการแพทย์, โรงพยาบาลราชานุกูล, 2534) ซึ่งเป็นทักษะที่เด็กสามารถกระทำได้ดีเมื่อผ่านการฝึกฝนเป็นประจำ ดังนั้นครูและผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการสอนและดูแลเด็กกลุ่มนี้จึงมีทัศนคติที่เห็นด้วย ส่วนการที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลปกติมีทัศนคติที่เห็นด้วยกับสองประเด็นนี้ ก็น่าจะแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มในการยอมรับเด็กกลุ่มนี้ให้เรียนร่วมกับเด็กปกติ เพราะเห็นว่าเด็กสามารถเรียนรู้และฝึกอบรมได้

ในด้านทัศนคติต่อการติดต่อสื่อสารของเด็กนั้น พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสองกลุ่มโรงเรียนมีทัศนคติที่เห็นด้วยว่า ถ้าได้รับการอบรมแล้วเด็กปัญญาอ่อนสามารถสื่อสารกับคนอื่น ๆ ได้เหมือนเด็กทั่ว ๆ ไป และการที่จะให้เด็กปัญญาอ่อนเข้าใจและสนทนากับบุคคลอื่นได้นั้นไม่ใช่เรื่องยาก ซึ่งในประเด็นหลังนี้ถึงแม้ว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลปกติ จะมีทัศนคติเป็นกลาง แต่เมื่อดูจากค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติแล้วก็พบว่า คะแนนเฉลี่ยทัศนคติ

ใกล้เคียงกับเกณฑ์เห็นด้วยอย่างมาก จากผลของทัศนคติในสองประเด็นนี้ จะเห็นได้ว่าไม่สอดคล้องกับลักษณะทางจิตวิทยาและพฤติกรรมของเด็กปัญญาอ่อน ซึ่ง สุชีพ อ่อนโคกสูง (2527) กล่าวไว้ว่า เด็กปัญญาอ่อนจะมีปัญหาทางด้านภาษาเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นปัญญาอ่อนประเภทใด และไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ ชลันธร ปรียาสัมบัติ และคณะ (2536) ที่ศึกษาผลของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กกลุ่มอาการดาวน์ อายุ 2 ปี 6 เดือน - 3 ปี ที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการในช่วงเวลาที่ต่างกัน ในโรงพยาบาลราชานุกูล พบว่า เมื่อประเมินพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กกลุ่มอาการดาวน์ ที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการแล้วอย่างน้อย 8 เดือน พบว่า พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กกลุ่มอาการดาวน์ดีขึ้นใกล้เคียงกับอายุจริง ยกเว้นพัฒนาการด้านการใช้ภาษา ซึ่งพัฒนาช้าที่สุด แต่การที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในทั้งสองกลุ่มโรงเรียนมีความเห็นในด้านบวกต่อความสามารถในการสื่อสารของเด็กกลุ่มอาการดาวน์นั้น อาจเป็นเพราะเด็กกลุ่มนี้ไม่ใช่เด็กกลุ่มที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งส่วนมากเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาจะเป็นเด็กในชนบทหรือเด็กในชุมชนแออัด เขตเมืองและมีฐานะยากจน (ส.ย.ช., 2535-2539) เด็กอาการดาวน์กลุ่มนี้มีผู้ปกครองที่เอาใจใส่และมีฐานะการเงินพอที่จะสนับสนุนด้านการศึกษาให้แก่เด็ก เนื่องจากโรงเรียนอนุบาลปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนเอกชน ผู้ปกครองต้องมีฐานะพอสมควร ดังนั้นจากการเอาใจใส่และสนับสนุนด้านการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มนี้มาตั้งแต่เล็ก จึงมีผลให้พัฒนาการด้านต่าง ๆ รวมทั้งพัฒนาการด้านภาษาของเด็กกลุ่มนี้ดีขึ้น

2. ครูและผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อน เรียนร่วมกับโรงเรียนอนุบาลปกติ มีทัศนคติต่อการจัดการเรียนรวมที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และครูกับผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างกลุ่มที่มีกับไม่มีประสบการณ์สอนหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปัญญาอ่อน มีทัศนคติต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนรวมแตกต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เช่นกัน ในสองประเด็นนี้ผู้วิจัยขออภิปรายไปพร้อม ๆ กัน เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ประสบการณ์สอนหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปัญญาอ่อนเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนรวมอย่างชัดเจน ในประเด็นของประสบการณ์สอนหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปัญญาอ่อนของกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มที่มีประสบการณ์สอนหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปัญญาอ่อน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนรวม มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการจัดการเรียนรวมทุกด้านมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ลักษณะ ดันติสิปกร (2533) ที่ทำการวิจัยเรื่องความรู้สู่สภาพจิต-ปัญญาอ่อน และทัศนคติของครูและนักเรียนโรงเรียนวิชูทิศ พบว่า ทางด้านความคิดเห็นในเรื่องการนำเด็กปัญญาอ่อนและเด็กปกติมาเรียนรวมในชั้นเดียวกันนั้น ครูส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย คิดว่าเป็นการยากที่จะจัดการเรียนการสอนให้เด็กได้รับประโยชน์ทั้งสองกลุ่มในเวลาเดียวกัน ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากโรงเรียนวิชูทิศเป็นโรงเรียนที่สอนระดับประถมศึกษา ของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และเป็นโรงเรียนที่ไม่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนรวม ครูไม่เคยมีประสบการณ์สอนหรือประสบการณ์ที่

เกี่ยวข้องกับเด็กปัญญาอ่อน จึงมีความเห็นว่าเป็นเรื่องยากในการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กปัญญาอ่อน

ในด้านทัศนคติต่อนโยบายในการจัดการเรียนร่วมนั้น พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมและในโรงเรียนอนุบาลปกติ มีทัศนคติที่เห็นด้วยเหมือน ๆ กันกับการที่รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งให้กับโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อน ทั้งอาจเป็นเพราะครูและผู้บริหารสถานศึกษาในทั้งสองกลุ่มโรงเรียนเห็นมองกันว่า ปัจจุบันรัฐบาลยังให้ความสนใจเด็กปัญญาอ่อนน้อยมาก โดยเฉพาะทางด้านการศึกษา ปัจจุบันกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดการเรียนร่วมในระดับประถมศึกษาให้กับเด็กปัญญาอ่อนเพียง 10 แห่งเท่านั้น (กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา, 2535) และยังไม่ครอบคลุมถึงการเตรียมความพร้อมในระดับอนุบาล ดังนั้นเด็กปัญญาอ่อนจึงเข้ารับการศึกษามาจากโรงเรียนของเอกชน ซึ่งครูและผู้บริหารแสดงให้เห็นชัดเจนถึงความต้องการที่จะได้รับหรือน่าจะได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนในงบประมาณ ซึ่งอาจหมายถึง เงินพิเศษที่จะให้แก่ครูผู้สอนห้องที่มีการเรียนร่วม เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ หรือเงินสำหรับจ้างครูการศึกษาพิเศษเพิ่มขึ้น เพื่อช่วยสอนซ่อมเสริม หรือจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็กกลุ่มนี้ หรือเป็นงบประมาณด้านวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้กับห้องที่มีการจัดการเรียนร่วม

ส่วนทัศนคติที่แตกต่างของครูและผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมกับโรงเรียนอนุบาลปกติ เรื่องการจัดให้เด็กปัญญาอ่อนเรียนในชั้นเรียนปกติเป็นเรื่องของสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาค ซึ่งครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมเห็นด้วย ในขณะที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลปกติ มีความเห็นเป็นกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พงษ์น ภาสบุตร และคณะ (ส.ย.ช., 2534) ที่ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านบริการของเด็กและเยาวชนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา ผลของการวิจัยในส่วนของทัศนคติของผู้ให้บริการ พบว่า ทัศนคติของผู้ให้บริการนั้นมีทั้งทัศนคติในแง่บวกถึงความรู้สึกที่ต่อผู้พิการที่เห็นว่าผู้พิการไม่แตกต่างไปจากคนปกติ ความรู้สึกนี้จะสะท้อนถึงความรู้สึกที่ดีและเป็นมิตร อันทำให้ผู้พิการสามารถใช้ชีวิตอย่างปกติสุข สามารถกระทำและพึงได้รับสิทธิเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ทัศนคติอีกแง่หนึ่งคือ ทัศนคติในทางลบ ที่เห็นว่าผู้พิการแตกต่างจากคนปกติ แต่ในงานวิจัยนี้ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลปกติมีความเห็นเป็นกลาง คือ ไม่แน่ใจว่าการให้เด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมชั้นเรียนปกติเป็นเรื่องของสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคนั้น แสดงให้เห็นว่าครูอาจจะมองว่าเด็กปัญญาอ่อนนั้นแตกต่างจากเด็กปกติ ซึ่งประเด็นนี้แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กปัญญาอ่อน ควรคำนึงถึงและหาวิธีส่งเสริมทัศนคติ สร้างความเข้าใจต่อเด็กปัญญาอ่อนเพิ่มขึ้น

ทัศนคติต่อการมีกฎหมายบังคับให้ทุกโรงเรียนจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กปัญญาอ่อนนั้น ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมมีทัศนคติที่เป็นกลาง ขณะที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลปกติไม่เห็นด้วยนั้น อาจเป็นเพราะครูและผู้บริหารในทั้งสองกลุ่มโรงเรียนมีความเห็นคล้ายกันว่า การมีกฎหมายบังคับให้จัดการเรียนร่วมให้

กับเด็กปัญญาอ่อน ทำให้โรงเรียนของตนได้รับผลกระทบไปด้วย และจากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสองกลุ่มโรงเรียนในประเด็นนี้ พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษาส่วนมากเห็นว่าการมีกฎหมายบังคับให้จัดการเรียนร่วมให้เด็กปัญญาอ่อน จะเกิดผลเสียกับเด็กปัญญาอ่อนเอง ในการที่โรงเรียนไม่พร้อมที่จะรับเด็ก เช่น ขาดบุคลากร อุปกรณ์ หรือครูยังไม่พร้อมทางด้านจิตใจ เช่น ยังรู้สึกว่าการจัดการเรียนร่วมเป็นเรื่องยากและยุ่งยากสำหรับครู หากรับเด็กปัญญาอ่อนเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กปกติ เด็กปัญญาอ่อนอาจไม่ได้รับความเอาใจใส่เท่าที่ควร และไม่ได้รับประโยชน์จากการจัดการเรียนร่วม และส่วนใหญ่ครูและผู้บริหารสถานศึกษายังต้องการความร่วมมือ ความสมัครใจ และไม่ต้องการบังคับทางกฎหมาย

ทัศนคติต่อการที่เด็กปัญญาอ่อนควรได้เรียนร่วมในชั้นเรียนปกตินั้น ครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมเห็นด้วย และไม่เห็นด้วยกับการที่เด็กปัญญาอ่อนควรเรียนในโรงเรียนที่สอนสำหรับเด็กปัญญาอ่อนเท่านั้น ในขณะที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลปกติ มีความเห็นเป็นกลางทั้งสองประเด็น ที่เป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นเพราะครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมนั้น มีประสบการณ์ในการดูแลและสอนเด็กปัญญาอ่อนมาระยะหนึ่ง คือ ประมาณ 1 - 2 ปี เห็นว่าเด็กปัญญาอ่อนนั้นพัฒนาได้ เรียนรู้ได้ จึงให้ความเห็นที่ชัดเจน ในขณะที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลปกติเกือบทั้งหมด ไม่มีประสบการณ์กับเด็กปัญญาอ่อน จึงไม่แน่ใจในประเด็นเหล่านี้

ในด้านทัศนคติต่อการลงทุนในการจัดการเรียนร่วม ครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วม มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับความเห็นว่า การจัดการเรียนร่วมเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าทางการศึกษา และการเปิดโอกาสให้เด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมกับเด็กปกติ ไม่เป็นการสิ้นเปลืองและเสียเวลา ในขณะที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลปกติ มีทัศนคติที่เป็นกลางกับทั้งสองประเด็น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการให้ความหมายคำว่า "ลงทุน" "คุ้มค่า" และ "สิ้นเปลือง" ต่างกัน และประสบการณ์ต่อเด็กปัญญาอ่อนต่างกันด้วย ในทางปฏิบัติจริง โรงเรียนอนุบาลที่รับเด็กปัญญาอ่อนเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกตินั้น ไม่ได้ลงทุนอะไรเพิ่มเติม เช่น ไม่ได้ลงทุนก่อสร้างอาคารใหม่ ไม่ได้จ้างครูเพิ่มขึ้น หรือจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอนเพิ่มขึ้น แต่ผลสัมฤทธิ์ที่ได้คือความสามารถของเด็กกลุ่มอาการดาวน์ในการปรับตัวเข้ากับคนอื่น ความสามารถในการเรียนรู้ ทำกิจกรรมต่าง ๆ เหมือนเด็กปกติ ซึ่งครูและผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มนี้เห็นว่า "คุ้มค่า" และไม่ใช่ "สิ้นเปลือง" ส่วนครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลปกติที่มีความเห็นเป็นกลางต่อทั้งสองประเด็นนี้อาจเป็นเพราะคิดว่าการจะรับเด็กกลุ่มนี้เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติจำเป็นต้องลงทุนเพิ่มขึ้น เช่น เพิ่มครู หรืออุปกรณ์การเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนของเด็กกลุ่มนี้ประสบผลสำเร็จ

ในด้านทัศนคติต่อการดำเนินการในการจัดการเรียนร่วมนั้น พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสองกลุ่มโรงเรียน มีทัศนคติเป็นกลางเหมือนกันต่อข้อความว่า การจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กปัญญาอ่อนเป็นการเพิ่มภาระและความยุ่งยากแก่ครูในการดูแลเด็กปัญญาอ่อนนั้นอาจเป็นเพราะ

จากลักษณะพัฒนาการที่ล่าช้ากว่าเด็กปกติของเด็กกลุ่มอาการดาวน์ ทำให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงภาระที่จะเกิดขึ้น เมื่อรับเด็กกลุ่มนี้เข้ามาเรียนร่วมกับเด็กปกติ แต่ในสภาพความเป็นจริง เด็กกลุ่มนี้ไม่ได้มาเรียนร่วมทุกวัน เพราะต้องกลับไปฝึกทักษะบางอย่างในโรงพยาบาลหรือคลินิกพิเศษ สัปดาห์ละ 1 - 2 วัน ทำให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่รับเด็กกลุ่มนี้เข้าเรียนร่วมไม่เห็นถึงความจำเป็นภาระและยุ่งยากอย่างชัดเจนนัก ในขณะที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลปกติขาดประสบการณ์จึงไม่แน่ใจในข้อนี้ แต่ยังมีแนวโน้มของทัศนคติต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนร่วมในด้านดี และน่าสนใจคือ ทัศนคติที่ว่าครูเต็มใจที่จะสอนชั้นเรียนร่วมถึงแม้ว่าจะทำให้ครูมีภาระในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น และโรงเรียนทุกโรงเรียนสามารถจัดการเรียนร่วมได้ ซึ่งครูและผู้บริหารสถานศึกษาในทั้งสองกลุ่มโรงเรียนมีทัศนคติที่เห็นด้วยเหมือน ๆ กัน ซึ่งแสดงถึงแนวโน้มที่ดีของความคิดเห็นในเรื่องการจัดการเรียนร่วม ที่อาจขยายไปในโรงเรียนอนุบาลปกติได้มากขึ้น และอาจทำให้เป็นจริงได้ โดยการให้ความรู้แก่ครูและผู้บริหาร รวมทั้งสนับสนุนสิ่งที่จะเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนร่วมให้ด้วย

ในด้านทัศนคติต่อผลกระทบที่เกิดจากการจัดการเรียนร่วม ครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสองกลุ่มโรงเรียน มีความไม่แน่ใจเหมือน ๆ กันในเรื่องการจัดการเรียนร่วมทำให้ผู้ปกครองเด็กปกติไม่พอใจ ซึ่งประเด็นนี้จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสองกลุ่มโรงเรียน พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความรู้สึกความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปกติ เพราะมีผลต่อชื่อเสียงและสถานะทางด้านการเงินของโรงเรียน เพราะถ้าผู้ปกครองเด็กปกติไม่พอใจ อาจพาบุตรของตนไปศึกษาในโรงเรียนอื่นและหยุดถึงโรงเรียนของตนในด้านลบได้ ส่วนการจัดให้เด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมชั้นเรียนกับเด็กปกติ ทำให้เกิดผลเสียกับเด็กปกตินั้น ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมไม่เห็นด้วย ในขณะที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลปกติมีทัศนคติเป็นกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ที่ต่างกัน จากการสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วม พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษาไม่คิดว่าการให้เด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมกับเด็กปกติเป็นผลเสียกับเด็กปกติ เพราะเด็กปัญญาอ่อนมีการพัฒนาตนเองดีขึ้น ทั้งด้านการช่วยเหลือตนเอง การสื่อสาร และการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมด้วยว่า การจัดการเรียนร่วมช่วยให้เด็กปกติได้พัฒนาจิตใจ รู้จักเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือผู้อื่น โดยที่เด็กปกติไม่ทราบถึงความแตกต่างระหว่างพวกเขา กับเด็กปัญญาอ่อน เขารู้เพียงว่าเด็กปัญญาอ่อนนั้น ทำกิจกรรมบางอย่างได้ช้ากว่าเท่านั้น สำหรับโรงเรียนอนุบาลปกตินั้น ไม่เคยมีประสบการณ์ในการสอนเด็กกลุ่มอาการดาวน์ แต่อาจเคยพบเห็นเด็กปัญญาอ่อนประเภทอื่น ๆ ที่มีพฤติกรรมบางอย่างแปลก ๆ จึงกลัวว่าเด็กปกติจะเลียนแบบพฤติกรรมนั้นได้ สำหรับประเด็นที่มีแนวโน้มดี คือ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสองกลุ่มโรงเรียนมีความเห็นพ้องกันว่า จะอนุญาตให้บุตรของตนเรียนร่วมชั้นเรียนกับเด็กปัญญาอ่อน ซึ่งเป็นทัศนคติด้านบวกต่อเด็กปัญญาอ่อน และแสดงถึงการยอมรับเด็กกลุ่มนี้มากขึ้น

ทัศนคติต่อประโยชน์จากการจัดการเรียนร่วม พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งสองกลุ่ม โรงเรียนมีความเห็นพ้องกันถึงประโยชน์จากการจัดการเรียนร่วมทุกข้อ ซึ่งแสดงถึง แนวโน้มที่ต่อการส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนร่วมแก่เด็กปัญญาอ่อนต่อไป โดยเฉพาะถ้าพยายาม สร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนร่วม ซึ่งให้เห็นถึงแนวทางที่เป็นไปได้และประโยชน์ที่จะ เกิดจากการจัดการเรียนร่วมอย่างชัดเจนให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ก็จะสามารถผลักดันให้การ จัดการเรียนร่วมแก่เด็กปัญญาอ่อนขยายไปในโรงเรียนอนุบาลปกติมากขึ้น เพราะจากประสบการณ์ ของ Thomas S. Stephens และคณะ (1982) พบว่า ครูใหญ่หรือผู้บริหารของโรงเรียนเป็น บุคคลสำคัญที่จะให้การเรียนร่วมไปสู่ความสำเร็จได้ ถ้าผู้บริหารของโรงเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษา นิเทศก์, 2530)

3. ครูและผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างกลุ่มที่มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป กับกลุ่มที่มีการ ศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี พบว่า มีทัศนคติต่อเด็กปัญญาอ่อนไม่แตกต่างกันในทุกด้าน ซึ่งไม่เป็นไป ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่สอดคล้องกับการวิจัยของ ศรีสมร กลวิวัฒน์ (2518) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ ทัศนคติที่มีต่อเด็กพิการในประเทศไทย โดยศึกษาในบุคคล 3 กลุ่ม คือ 1. ครูและเจ้าหน้าที่ใน สถานสงเคราะห์คนพิการและโรงเรียนศรีสังวาลย์ 2. นักศึกษาทางด้านการศึกษา 3. นักศึกษา ในสาขาวิชาอื่น ๆ พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลทำให้ทัศนคติต่อเด็กร่างกายพิการแตกต่างกัน ในทางตรงข้าม จากการศึกษาของ แมททิว (Mathews, 1984) ซึ่งทำการวิจัยที่รัฐสลังงอ ประเทศมาเลเซีย กลับพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีให้การยอมรับเด็กพิการมากกว่า ครูที่มีวุฒิระดับอื่น ๆ จากผลการวิจัยในด้านนี้ ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะเป็นผลดีต่อการจัดการเรียนร่วม ให้กับเด็กปัญญาอ่อน เนื่องจากปัจจุบันหน่วยงานของรัฐบาลที่จัดบริการด้านการศึกษาให้แก่เด็กทุก ระดับยังไม่พอเพียงกับความต้องการ จึงมีหน่วยงานของภาคเอกชนมาร่วมจัดบริการด้านการศึกษา เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับอนุบาล ซึ่งทางโรงเรียนเอกชนมักจะประสบ ปัญหาในเรื่องการจ้างครูที่มีวุฒิการศึกษาสูง เช่น ปริญญาตรีขึ้นไป จึงมักรับครูที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่า ปริญญาตรีไว้จำนวนหนึ่งด้วย เมื่อการศึกษาวุฒิการศึกษาไม่ใช่ตัวแปรที่สำคัญต่อการมีทัศนคติที่ดีต่อ เด็กปัญญาอ่อน ดังนั้นการส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ จึงเป็นเรื่องที่น่าจะ ทำได้ง่ายขึ้น

4. ครูและผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างกลุ่มที่มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป กับกลุ่มที่มีการ ศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี พบว่า มีทัศนคติต่อการจัดการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อมาศึกษาในรายละเอียดรายข้อ พบว่า ทัศนคติต่อประโยชน์จากการจัด การเรียนร่วมในกลุ่มนี้แตกต่างกัน โดยที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป เห็นว่าการจัดการเรียนร่วมจะเป็นประโยชน์กับเด็กปัญญาอ่อนมากกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่า ปริญญาตรี และในรายละเอียดด้านนโยบายในการจัดการเรียนร่วมก็เช่นกันที่พบว่า ครูและผู้บริหาร สถานศึกษาในกลุ่มที่มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปไม่มีแนวโน้มที่จะเห็นแตกต่างจากครูและผู้บริหารในกลุ่ม

ที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จากทัศนคติของครูและผู้บริหารในสองประเด็นนี้ แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาถึงแม้จะไม่ใช่ปัจจัยสำคัญต่อทัศนคติในการจัดการเรียนร่วม แต่อาจสื่อให้เห็นว่าถ้าสามารถทำให้ครูและผู้บริหารเข้าใจและเห็นประโยชน์ในการจัดการเรียนร่วมได้ ก็น่าที่จะผลักดันให้เกิดนโยบายในการจัดการเรียนร่วมได้ไม่ยากนัก

5. ทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อเด็กปัญญาอ่อน ระหว่างกลุ่มที่มีประสบการณ์สอนหรือเกี่ยวข้องกับเด็กปัญญาอ่อนกับกลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์ พบว่า แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และสอดคล้องกับการศึกษาของแพตตัน (Patton, 1984) ที่ศึกษาทัศนคติของอาจารย์ที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษในรัฐเวอร์จิเนีย พบว่า ประสบการณ์สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น เป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งที่มีผลต่อทัศนคติในทางบวกต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผลการวิจัยในประเด็นนี้ขัดแย้งกับการศึกษาของศรีสมร กลวิวัฒน์ (2518) ที่ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อเด็กพิการในประเทศไทย และพบว่า ประสบการณ์ต่อเด็กพิการ ไม่มีผลทำให้ทัศนคติต่อเด็กพิการแตกต่างกัน เมื่อมาศึกษาในรายละเอียดของทัศนคติต่อภาวะปัญญาอ่อน ที่ครูและผู้บริหารมีต่อเด็กปัญญาอ่อน พบว่า ในกลุ่มที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเด็กปัญญาอ่อน มีทัศนคติต่อภาวะปัญญาอ่อนดีกว่ากลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปัญญาอ่อน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ครูและผู้บริหารในทั้งสองกลุ่ม วิชาเรียนมีความเห็นต่างกันอย่างชัดเจน

6. ทัศนคติของครูที่มีต่อเด็กปัญญาอ่อนระหว่างโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมกับโรงเรียนอนุบาลปกติ พบว่า มีทัศนคติที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่สอดคล้องกับการศึกษาของ เคลเลอร์ (Keller, 1987) ที่ศึกษาทัศนคติของบุคลากรทางการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติของครูใหญ่ ครูการศึกษาพิเศษ และผู้บริหารการศึกษา ที่มีต่อเด็กพิการไม่แตกต่างกัน สำหรับประเด็นของทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อเด็กปัญญาอ่อนระหว่างโรงเรียนทั้งสองกลุ่ม ในการวิจัยนี้พบว่า มีทัศนคติต่อเด็กปัญญาอ่อนแตกต่างกัน และทัศนคติต่อภาวะปัญญาอ่อนก็แตกต่างกันด้วย ซึ่งให้ผลขัดแย้งกับการศึกษาของ เคลเลอร์ (Keller, 1987) ดังกล่าวแล้วข้างต้น

7. ในการเปรียบเทียบทัศนคติของครูที่มีต่อการจัดการเรียนร่วม ระหว่างโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมกับโรงเรียนอนุบาลปกติ พบว่า มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ถึงแม้ว่าเมื่อมาดูรายละเอียดของทัศนคติต่อเด็กปัญญาอ่อนรายด้าน พบว่า แตกต่างกันไม่ทั้งหมด ก็ยังเห็นแนวโน้มที่จะแตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนร่วมในทั้งสองกลุ่มโรงเรียนนั้น พบว่า มีความแตกต่างกันทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และทั้งสองประเด็นนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ เคลเลอร์ (Keller, 1987) ดังกล่าวข้างต้น ในประเด็นที่พบว่าครูใหญ่มีความเห็นว่าชั้นเรียนสำหรับเด็กพิการไม่ควรแยกจากชั้นเรียนเด็กปกติ แต่ไม่สอดคล้องกับประเด็นที่ว่าผู้บริหารการศึกษาเห็นว่าห้องเรียนสำหรับเด็กพิการในบางครั้งควรแยกจากห้องเรียนสำหรับเด็กปกติ

8. ทักษะคติของครูกับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน คือ มีทัศนคติในทางบวกต่อเด็กปัญญาอ่อนและเห็นด้วยต่อการจัดการเรียนร่วม และผลของทัศนคติของครูกับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนอนุบาลปกติก็เช่นเดียวกัน คือ ไม่แตกต่างกันและอยู่ในระดับเป็นกลาง จากผลการศึกษาสองประเด็นนี้ผู้วิจัยคาดว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กปัญญาอ่อน เพราะการที่ครูกับผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนเดียวกันมีความคิดเห็นต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนร่วมไปในทำนองเดียวกัน ทำให้การจัดการเรียนร่วมน่าจะมีโอกาสเป็นจริงมากขึ้น เพราะจะมีความร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงาน อันจะเป็นแนวทางไปสู่ความสำเร็จได้ง่ายยิ่งขึ้น ส่วนในโรงเรียนอนุบาลปกติ ทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อเด็กปัญญาอ่อนและการจัดการเรียนร่วมอยู่ในระดับเป็นกลาง อาจเป็นเพราะครูและผู้บริหารสถานศึกษาไม่เคยได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์สอนหรือประสบการณ์ดูแลเด็กปัญญาอ่อนอย่างเหมาะสมมาก่อน เพื่อจะผลักดันให้เกิดการจัดการเรียนร่วมขึ้น ก็ควรส่งเสริมในด้านความรู้ความเข้าใจแก่ครูและผู้บริหารกลุ่มนี้ ก็อาจเป็นแนวทางในการจัดการเรียนร่วมที่ประสบความสำเร็จได้ เพราะครูและผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มที่มีทัศนคติเป็นไปในทางเดียวกันอยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

สำหรับหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่กำเนิดหรือเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าในวัยก่อนประถมศึกษา

1. ส่งเสริมทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งในโรงเรียนอนุบาลที่มีเด็กปัญญาอ่อนเรียนร่วมและโรงเรียนอนุบาลปกติ ที่มีต่อเด็กปัญญาอ่อนกลุ่มอาการดาวน์ โดยเน้นให้ความรู้ความเข้าใจถึงภาวะปัญญาอ่อนของเด็ก เช่น ลักษณะทางจิตวิทยาและพฤติกรรมของเด็ก รวมทั้งความสามารถในทักษะด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเมื่อเด็กผ่านการส่งเสริมพัฒนาการแล้ว เพื่อที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจะได้เข้าใจเด็กกลุ่มนี้มากขึ้น และสามารถประเมินความสามารถของเด็กแต่ละด้านได้ ไกล่เคียงความจริงมากขึ้น ซึ่งจะมีผลให้เกิดการยอมรับเด็กกลุ่มนี้มากขึ้น

2. จัดให้มีการอบรมหรือสัมมนาเชิงปฏิบัติการระยะสั้น ๆ ให้แก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในทั้งสองกลุ่มโรงเรียน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ตรงต่อเด็กกลุ่มอาการดาวน์ รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กกลุ่มนี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการขยายแนวความคิดในการจัดการเรียนร่วมให้แก่เด็กกลุ่มอาการดาวน์มากขึ้น

3. ร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กกลุ่มอาการดาวน์ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล สถาบันต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับเด็กกลุ่มอาการดาวน์ สอดคล้องและได้รับการพัฒนาไปในทางเดียวกัน ซึ่งประโยชน์สูงสุดจะตกแก่เด็กกลุ่มนี้เอง

สำหรับสถาบันการศึกษา

1. ควรจัดให้มีการเรียนการสอนและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะเด็กกลุ่มอาการดาวน์ไว้ในหลักสูตรของนักศึกษาวิชาชีพครูทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะวิชาเอกอนุบาล

2. ผลิตครูเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสาขาการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อน เพื่อให้สามารถจัดการสอนให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้านนี้ได้

สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดบริการด้านการศึกษา

1. ควรส่งเสริมให้มีการขยายการจัดการเรียนร่วมให้แก่เด็กกลุ่มอาการดาวน์ทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะในระดับอนุบาลทั้งภาครัฐและเอกชน

2. สนับสนุนงบประมาณส่วนหนึ่งให้แก่โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมให้กับเด็กกลุ่มอาการดาวน์ เช่น สนับสนุนด้านวิชาการ วัสดุอุปกรณ์ หรือเงินพิเศษ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาอื่น ๆ

สำหรับการวิจัยต่อไป

1. ศึกษาทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับสูงขึ้น โดยติดตามเด็กกลุ่มอาการดาวน์กลุ่มนี้เมื่อได้ศึกษาในระดับการศึกษาสูงขึ้น

2. ศึกษาถึงปัญหาและความต้องการการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ต่อการจัดการเรียนร่วมของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีเด็กกลุ่มอาการดาวน์เรียนร่วมกับเด็กปกติ

3. ศึกษาทัศนคติของบุคคลทั่วไป และกลุ่มผู้ปกครองทั้งของเด็กกลุ่มอาการดาวน์ และเด็กปกติ โดยอาจเป็นการศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น

